

last šole t. j. skupnosti; b) socialno-etični; v šoli so vsi učenci enaki, imajo enake dolžnosti, pa tudi enake pravice, brez ozira na imovinske razmere staršev; c) gospodarski, ako nabavi vse knjige šolam banovinska zaloga šolskih knjig iz svojega založništva, se že s tem pocienijo knjige za 25 %. Kraljevska banska uprava je že za prihodnje proračunsko leto zvišala postavke za knjige siromašnim učencem v svojem proračunu in v proračunih krajevnih šolskih odborov; želeli pa je, da se ta akcija čim bolj pospeši.

Na vseh področjih človeškega dela je tehnika človeku pomočnica, le pri šolskem delu smo silno boječi in počasni pri uporabi tehničnih pridobitev. Radio se je v ljudskih šolah že nekoliko uveljavilo, kino, najmočnejše vzgojno sredstvo ljudskih množic v mestu, ne more še pri nas priti do veljave v šoli.

Modernega zemljepisnega, zgodovinskega, prirodopisnega in tehnološkega pouka si ne moremo misliti brez filma. Filmov iz obče zgodovine in tehnologije, dobimo iz tujine; iz narodne zgodovine in poznavanja domače zemlje, jih moramo sami napraviti in urediti tako, da bodo šolam na razpolago. Skrbeti moramo, da se to najboljšo sredstvo pouka čimprej uvede v vse naše šole.

Stik med šolo in domom ni še dovolj globok, da bi lahko s tem podprli in spravili v sklad učno in vzgojno delo doma in šole. Zato nam je nujno potreben list za starše.

Zveza društev »Šola in dom« izdaja in zalaga v priročni obliki dela srbohrvatskih, francoskih in nemških klasičkov, ki so predpisana po učnem načrtu za srednje šole. Do sedaj so izšle naslednje knjige: Perault: Contes de Fées; Senoa; Karanfil s pjesnikova groba, Narodne pesmi (srbohrv.), I. in II. zvezek; Ludwlg; Der Erbförster in Grimms: Marchen, I. in II. zvezek.

V letu 1934. je Zveza začela akcijo za ustanovitev poklicne posvetovalnice, ki pa se ni mogla izvesti zaradi pomanjkanja denarnih sredstev. Lani je ponovno pričel s to akcijo VIII. oddelek kr. banske uprave in prav bi bilo, da se zberejo sredstva za to prepotrebno ustanovo.

Banovinski učiteljski svet

Dne 3. aprila 1937. se je vršil na kr. banski upravi banovinski učiteljski svet, ki ga je sklicala kr. banska uprava v smislu § 149. zakona o narodnih šolah.

Banovinskemu učiteljskemu svetu je predsedoval načelnik prosvetnega oddelka kr. banske uprave gospod dr. Lovro Sušnik, glavni referat je imel banovinski šolski nadzornik g. Ivan Štrukelj, navzoč pa je bil tudi personalni referent ministrstva prosvete za dravsko banovino g. Fran Erjavce.

Banovinskega učiteljskega sveta so se udeležili vsi sreski šolski nadzorniki dravske banovine razen sreskega šolskega nadzornika za kamniški srez, gospoda Andreja Skulja, ki je na bolezenskem dopustu.

Konferenco je otvoril predsednik dr. Lovro Sušnik, ki je opozoril v svojem uvodnem govoru predvsem na tri stvari:

a) na ocene, ki so po njegovem mnenju veliko predobre, saj so poedini srez v dravski banovini, kjer ima do 90 % učiteljstva odlično oceno. Tako prakso je grajal;

b) na dopuste učiteljskega sveta, ki jih sreski šolski nadzorniki dovoljujejo v utemeljenih primerih do 5 dni. Priporočal je, da se dajo dovoljenja za dopuste le v izjemnih primerih, sicer pa jih je odklanjati;

c) Na disciplinski postopek, pri katerem naj sreski šolski nadzorniki zaslišijo obdolženca in prič. Ni dovolj zasliševati samo obdolženca. Pri zasliševanju naj postopajo nadzorniki precej rigorozno.

Referat banovinskega šolskega nadzornika Ivana Štruklja.

V svojem referatu je govoril o dolžnostih sreskih šolskih nadzornikov po zakonu o narodnih šolah. Tolmačil je posamezne točke § 117. zakona o narodnih šolah, ki določa dolžnosti sreskega šolskega nadzornika. Zlasti je podal posebno navodila za nadzorovanje šol in učiteljstva.

Pri nadzorovanju naj pride sreski šolski nadzornik tudi pred šolo, ogleda naj si stavbo, vrt in strgalo pred poslopjem. V šoli sami naj ogleda pazljivo vse prostore, gre naj tudi v podstrešje, pregleda naj učiteljsko knjižnico in se prepriča o tem, če so knjige brezverske vsebine ali pa komunistične vsebine. V razredu naj točno pregleda vse spise, v razrednici zlasti če so zabeležene zamude. Tudi pod klopio oziroma pod klopmi je treba pogledati in pa če je pod njimi nasmeteno. Nadzornik mora opazovati in vedeti, kako se vedejo učitelji izven šole. Informirati se mora, če nadzorujejo v cerkvi vsi učitelji in tudi šolski upravitelji, ki se ne smejo odtežati. Nadzornik se mora informirati, kako se učitelji v cerkvi obnašajo, da ne bo kak učitelj stal pri povzdigovanju, kakor se je to dogodilo.

Nadzornik naj si napravi vsako leto za nadzorovanje šol poseben vrstni red, ki naj ga vsako leto izpremeni. Tudi po izvršeni inšpekčiji ob koncu šolskega leta si mora dati predložiti spise izdelke, če se mu zdi, da učitelj po inšpekčiji ne vrši svojih dolžnosti.

Ob začetku šolskega leta naj zahteva skupno z urniki posameznih šol tudi podrobne učne načrte za vse leto in to od vsakega razrednega učitelja.

Po končanem poročilu banovinskega šolskega nadzornika Ivana Štruklja je govoril referent Fran Erjavce. Dočim sta predsednik banovinskega učiteljskega sveta načelnik g. dr. Lovro Sušnik in banovinski šolski nadzornik g. Ivan

Izmed akcij, ki jih je Zveza izvršila v pretekli poslovni dobi, je tajnik omenil med drugimi veliki manifestacijski shod staršev v Mestnem domu, 8. maja 1934, in o uspehu deputacije, ki se je zglasila pri tedanjem navajanju za srednje šolstvo v ministrstvu prosvete g. Baludžiču, ki je bil tedaj v Ljubljani. Člani deputacije so povedali gospodu načelniku, katere so naše največje težkoče v našem srednjem šolstvu, ter da je edina možna rešitev v samoupravi slovenskega šolstva.

Tajnik je prečital poročilo o delovanju društev v Trzinu in Murski Soboti. V obeh krajih je društveno delovanje prav živahno.

Gospod ravnatelj Kveder Dragotin je poročal o delu pujskega društva in o stanju šolstva v Ptuju. Gimnazijsko poslopje, kakor tudi obe okoliški ljudski šoli sta v slabem stanju. V društvu sodelujejo predvsem starši, ki žele večjega stika z učitelji in profesorji.

Gospod Ajdišek je poročal o društvenem delu v Trbovljah. Delavstvo kaže silno skrb za šole in želi, da bi se čimprej razširila meščanska šola in dobila novo poslopje tudi ljudska šola. Med šolsko mladino je hudo razširjena tuberkuloza. Preko 50 % šolo-obveznih otrok je okuženih po tuberkulozi. Akcija za šolsko polikliniko je dosegla že dovoljenje kr. banske uprave za ustanovitev. Potrebna je še zgradba. Sedanja občinska uprava podpira to akcijo. Otroci so v splošnem premalo in preslabo hranjeni; zdravniški pregled je ugotovil, da je 75 % otrok potrebno popravila zob.

Gospod Vidic Drago je poročal o delu društva na Senovem. Starši radi obiskujejo predavanja. Težka gospodarska kriza je hudo prizadela senovske rudarje in s tem tudi mladino, ki trpi pomanjkanje ter se kažejo podobne posledice kot v Trbovljah.

V prav takih razmerah živi mladina tudi v drugih krajih, kakor kažejo poročila društev. Upravi je bila izglasovana razrešnica.

Pri volitvah je bil izvoljen stari odbor z določilom, da vsako društvo izbere svojega zastopnika v Zvezin odbor.

Po poročilu referenta Frana Erjavca so se čitali razni predlogi, ki so jih poslali podedni šolski nadzorniki prosvetnemu oddelku kr. banske uprave. Obravnavali se niso podrobneje niti ni bilo o njih nobenega glasovanja. Načelnik prosvetnega oddelka je samo izjavil, da se bodo upoštevali in predložili v odobritev višji inštanci, kolikor se jim bo zdelo dobro. Sklepa ni bilo nobenega.

† Pevcu Vaku

V Mariboru so 22. t. m. pokopali idealnega učitelja Vladimira Fabianija, ki je učakal komaj 24 pomladi.

Zazijal je grob. Kruta, neizprosna smrt si je tokrat izbrala za žrtev mladega idealnega učitelja, ki je komaj zastavil korak v življenje.

Življenje blagega pokojnika nosi pečat današnje krize, ki jo preživlja številni kader mladih, delavskih in kruha potrebnih brezposelnih učiteljev; matura — kadrski rok — brezupna leta brezposelnosti — in slednjič toliko pričakovana služba in z njo — razočaranja. Komaj pred 5 meseci je poln upov in idealov nastopil službo v mali prekmurski vasi Zamosstvu, kjer je dobil v revni bajti ležišče, ki naj bi bila sobica: ilovnata tla, zamreženo okence in iz navadnih desk zbito ležišče. To je bil novi dom učitelja — idealista, ki naj priklie v nežna srca mladine — radost in sonce. Kolika ironija!

Zdaj je konec službe in njene idealnosti...!

Stisnjen v svoj zadnji domek, k molitvi sklenjen nežni roki, ki sta nešteto krat ubirali strune, ugasnjene udane življenja polne oči, gluha ušesa, ki so tenkočutno prisluškovala mili pesmi, nima usta, iz katerih je donela lepa pesem. — strto je sree, ki je prekipevalo čustev.

Zapisnik se ni pisal.

Kakega dogovora o enotnem šolskem delu radi obravnavanja važnejših načelnih vprašanj, ki se nanašajo na pouk, vzgojo, ureditev šol, na učbenike, učne načrte in vse drugo, kar se tiče šolstva v banovini in zaradi česar predvideva § 149. zakona o narodnih šolah sklicanje banovinskega učiteljskega sveta, sploh ni bilo.

Zdaj je mrtev pevec po milosti božji...

Blagi, mladi prijatelj Vako je bil pevec, ki ga je dičila globoka čustvenost, nežna milina glasu in izredna tenkočutnost. Sredi današnjega, zmaterializiranega sveta je bil po kojniki pravi vzor vnetega in zvestega pevca; pel je povsod; v vsakem neznanem krogu prijateljev, v zboru Glasbene matice, v zboru mariborskih akademikov, rad pomagal pri zboru trgovskih mladine in pri cerkvenem zboru. Njemu je bila pesem srčna potreba in duševna hrana.

Polje, kdo bo tebe ljubil,
ko bom jaz v grobu spal...?

Kolikokrat je nežnemu pevcu privrela ta tožno-lepa pesem iz polnega srca? Vako, ali si slutil, da se to uresniči nad Teboj?

Zdaj je pesmi konec...

In kolikokrat je z zadnjo kitico prosil:

Jaz pa bom pomlad naprosil
naj gre mimo mojih tal...!

Kdo naj je uslišan, ako ne pevec, kakršen je bil blagi Vako?

Se več! Pomlad je dahnila v grob blagega pevca še preden je legel vanj, nastlala mu je zadnji dom s cvetjem in ga spremila na zadnji poti s pesmijo škrjančkov...

C-c.

Največja, najlepša izbira in skrajno nizke cene spomladanskega volnena blaga za plašče, kostume, kompleje in obleke. Pralno blago in čudovito lepe svile. Za cenj, učiteljsko posebno plačilne ugodnosti

A. ŽLENDER

manufaktura za dame in gospode
Ljubljana — Mestni trg 22

Splošne vesti

POMEMBEN ODLOK

Kraljevska banska uprava dravske banovine. IV. No. 7365/1.

Ljubljana, 15. aprila 1937.

Objava.

V slovenskih prevodih zakonov uredb in pravilnikov, kakor tudi v uradnih spisih se je doslej za srbsko besede: »narodna škola« napačno rabila slovenska: »narodna šola«, v mnenju, da sta izraza istovetna, temu pa ni tako. Slovenska beseda: »narodna« ustreza srbski besedi: »nacionalna« (narod = nacija), srbski besedi: »narodna« pa ustreza slovenska beseda: »ljudski«.

Pripominjam, da je taka napačna raba izraza »narodna šola«, ki je bila povzročena po napačnem uradnem prevodu, vzbujala v slovenski javnosti čisto opravičeno kritiko in nevoljo.

Zaradi tega odredjam na temelju točke I. § 39. zakona o bankski upravi, da se poslej v »Službenem listu« in uradnih spisih uporabljajo izključno izrazi: »ljudska šola« za srbski: »narodna škola«.

Napis, štampiljke, tiskovine i. dr. z drugačnimi izrazi smejo ostati, dokler se ne izrabi, obnoviti pa se morajo v novem besedilu.

Ban: dr. Natlačen.

TOVARISIČI T. P.

Strah te je dežja in viharja in samotne doline? Zelela bi si toplih, sončnih žarkov, prijaznih oči, ustnic in rok, ki bi te užigale. Mar nimaš sama v sebi nič življenjskih moči, nič sanj, nič volje do dela, do uganjanja drugih? Glej, pred teboj sede nežni otročički. Njih vprašajo oči so uprte v tebe. Njih ročice se iztežajo proti tebi; daj! Mar jih ne vidiš? Ali nočeš zdramiti teh oči, teh utripajočih srček, nočeš užgati v njih vesolja do učenja, znanstvenosti? Ali ne vidiš izčrpanih, od dela sklonjenih mater, ki čakajo prijaznih tvojih besed. Tega vsega ne vidiš? Ne razumeš, da moraš ti dajati, dajati s polnimi rokami iz bogatega zaklada svojega srca, da moraš vzljubiti to tiho dolino, to preprosto ljudstvo, to nežno dečico. Zakaj se zapreš egoistično sama vase in zahtevaš le, da bi drugi tebi dajali? Če tega ne razumeš, si zgrešila svoj poklic. Vedi pa, da vsako vestno in s požrtvovalnostjo storjeno delo daje globoko zadoščenje in zadovoljstvo. Ne cvete sreča samo na mrzlem, brezdušnem mestnem tlaku in vrvežu ljudi. Sreča je v tebi — tam jo išči. Prižgi ji ljubezni silni kres.

E. D.

— **Tovariš Anton Grmek.** V Ljubljano je prišel k svojem na zdravljenje tovariš Anton Grmek, dolgoletni učitelj v Trstu in bivši predsednik »Zveze slovenskih učiteljskih društev« v Italiji. — Vsi, ki so kakor koli imeli priliko stopiti z njim v ožje stike in uživati osebni dojem njegove nenadkriljive poštenosti in kolegijsnosti, bodo ob tej vesti prijetno presenečeni. — Po trudopolnem življenjskem delu, ki pomenja en sam nepretrgan epus moške borbe proti vsem krivicam, mu želimo, da bi preživel resnično zaslužen pokoj v sreči in zadovoljstvu, v krogu svoje ljubljene družine in neštevilnih prijateljev.

ki so in bodo gledali v njem vedno vzor tovariša, poštenjaka in požrtvovalnega borca za ideale, ki jim je ostal vse življenje neomajno zvest.

— **Proslava Vidovega dne.** Priprava za dostojno proslavo Vidovega dne je učiteljskemu svetu jemala vedno mnogo časa in truda, posebno na šolah, ki v svojih knjižnicah nimajo primerne materiala. »Učiteljski dom v Ljubljani« je zato prišel na misel izdati v posebni brošuri zbirko nagovorov za nižje, srednje in višje razrede osnovnih šol z dodatki lahko vpriporljivih iger ter deklamacij. Cena bo baje le 4 din za izvod, tako da se bo vsakemu učitelju bolj izplačalo žrtvovati to vsoto kot pa truditi se s sestavo programa, s prepisi in drugim. Želimo le, da bi brošura pravočasno izšla, da bo učiteljskemu svetu v miru vse pripraviti. O vsebini brošure bomo poročali podrobno, ko izide.

— **ŠOLSKA UPRAVITELJSTVA** naprošamo, da posredujejo pri svojih krajevnih šolskih odborih v svrhu poravnave zaostale in nove naročnine »Popotnika«. Poslušajte se pri nakazilih poštne položnice št. 11.153 in ne drugih, ker napravljajo taka nakazila mnogo administrativne zamude. Kdor nima omenjenih položnic, naj jih reklamira pri upravi JUU.

Uprava JUU.

— **Igre za materinsko proslavo.** Izšle so nove, domače izvirne igre za materinsko proslavo z naslovom: »Slovenski materiki«. Glasbene točke so uglasbili naši znanj domači skladatelji: Zorko Prelovec, Stanko Premrl in Danilo Bučar. Zvezek vsebuje pet iger z uvodno deklamacijo in sicer: Mirko Kunčič: »Živi in mrtvi materiki« (spevoigra), »Cilka in njena punčka«, »Mladi uporniki«, »Za srečo«, »Prodajalka Metka«. Pravico do uprizoritve dobi oter, ki kupi tri izvode zvezka in eno glasbeno prilogo. S tem je oter tudi oproščen plačila vsake avtorske tantieme (tudi za glasbeni del) in sicer za vseh pet iger, ki jih vsebuje zvezek! Brez tega pogoja oter nima pravice do uprizoritve katere koli od teh iger! Knjiga stane (1 izvod) 20 din, glasbena priloga 6 din ter se naroča v Učiteljski knjižarni v Ljubljani.

— **»Roman o Prešernu«**, nova knjiga Ilke Vaštetove izide v začetku maja. Glej subskribcijske cene v naročilnici med današnjimi inserati. — Knjigotržna cena bo za 25 % višja. Priporočamo tovarišem in tovarišicam, da se poslužijo subskribcijske cene in naročijo pravočasno zanimivo knjigo. Knjige se razpošljejo po prejemu plačila.

— **JADRANSKO MORJE** vabi cenj. tovariše(ice) v krog članov »Obmorskega učiteljskega doma«, ki ga hoče društvo postaviti v Omišlju na otoku Krku. — Pristopajte k društvu! Pogoji zelo ugodni — brez rizika. — Natančnejše informacije daje društvo, Francišškanska ulica 6.

— **SRESKA UČITELJSKA DRUSTVA** prav lepo prosimo, da poravnajo zaostalo in tekočo članarino čimprej, ker ne moremo drugače zadostiti svojim obveznostim napram upnikom.

Uprava JUU.